

ВІДГУК

**на дисертаційну роботу Глоби Тетяни Анатоліївни
«Здоров'яформувальна технологія спортивно-орієнтованого
фізичного виховання студентів закладів вищої освіти»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з
фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 –
фізична культура, фізичне виховання різних груп населення**

Актуальність обраної теми дисертації. Здоров'я з ранніх періодів виникнення людства вважалось найголовнішою категорією буття. Здоров'я молоді є одним з найточніших індикаторів стану здоров'я населення в цілому, однією з найбільш значущих цінностей, які визначають благополуччя суспільства. На жаль, вже не потребує доказів той факт, згідно якому в процесі навчання у вищій школі здоров'я студентів не зміцнюється, а навпаки погіршується.

Стратегією реформування вищої освіти України передбачено створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти. Водночас слід відзначити, що на фоні реформування системи освіти в Україні, яке характеризується стрімкими темпами розвитку, на сьогодні однією з найбільш важливих і складно вирішуваних залишається проблема реновації освіти в галузі фізичної культури та спорту.

Однією з перспективних сучасних форм фізичного виховання студентів є спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування, яке сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Науковці стверджують, що необхідно приділити увагу оптимізації фізичного виховання студентів, а саме організації занять за обраним видом спорту та рухової активності оздоровчої спрямованості. Особливою популярністю серед студентської молоді користуються спортивні ігри, оскільки вони, як вид ігрової діяльності, викликають у студентів підвищений інтерес через високий емоційний фон занять, різноманітність вирішуваних в іграх рухових завдань та ситуацій. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема розробки змістовного і технологічного забезпечення фізичного виховання студентів на основі застосування

спортивних ігор, зокрема засобів настільного тенісу. У той же час можливості використання настільного тенісу у здоров'яформувальних технологіях спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентської молоді вивчено недостатньо.

Важливо зазначити, що тема, яку дисертант обрав для дослідження, виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Класичного приватного університету на 2013–2018 рр. з теми «Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання і спорту осіб різного віку» (номер державної реєстрації 0113U000729) та Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2016–2020 рр. за темою кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001630).

Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Детальне ознайомлення з дисертацією Т.А. Глоби дає підстави стверджувати, що підхід здобувача до наукової роботи відзначається фундаментальністю та ґрунтовністю дослідження. Варто відзначити чітку структуру роботи та логічність її викладу, обґрунтованість наведених висновків, які базуються на використанні різних методів наукового пошуку.

Справляє позитивне враження джерельна база дослідження, яка складається з: нормативно-правових документів у галузі освіти України; європейської та світової освітньої періодики; електронних ресурсів; неперіодичних та періодичних видань, матеріалів конференцій, присвячених проблемі здоров'яформувальних технологій спортивно-орієнтованого фізичного виховання. Використання такої джерельної бази свідчить про ґрунтовне опрацювання проблеми та високий рівень наукової підготовки здобувача.

Основні положення дисертації у повній мірі викладені у 21 публікації. Результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських конференціях, у різних закладах вищої освіти України. Вивчення публікацій за темою дисертації свідчить про те, що в

опублікованих працях у повній мірі висвітлено результати дисертаційного дослідження.

Автором належним чином визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, яким відповідають адекватно підібрані методи науково-педагогічного пошуку, що уможливили наукове обґрунтування теоретичних положень. Обґрунтованість наведених у роботі положень, висновків, рекомендацій зумовлена тим, що здобувач адекватно використав різноманітні сучасні методи наукових досліджень.

Дисертація характеризується глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, самостійністю у підходах до їх висвітлення.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень роботи. Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (244 найменування), додатків та викладена на 244 сторінках. Робота містить 44 таблиці, 8 рисунків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, означено особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових працях; подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, наведено дані про кількість публікацій автора за темою дисертації.

У **першому розділі** «Здоров'яформувальні підходи до підвищення ефективності спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів закладів вищої освіти» здійснено аналіз, систематизацію і узагальнення науково-методичної літератури, документальних матеріалів із досліджуваної проблеми. Проаналізовано підходи до підвищення ефективності фізичного виховання студентської молоді в сучасних умовах, визначено особливості організації процесу фізичного виховання в закладах вищої освіти, розкрито парадигму спортивно-орієнтованого фізичного виховання на основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду, а також можливості

використання засобів видів спорту для здоров'яформування та фізичного вдосконалення студентської молоді. Здійснено аналіз специфіки використання настільного тенісу в процесі спортивно-орієнтованого фізичного виховання.

У **другому розділі** «Методи та організація дослідження» наведено методи, етапи та відомості про контингент учасників дослідження.

Проведений теоретичний аналіз фахової літератури, настановного й узагальненого фактичного матеріалу, сучасного практичного досвіду дали змогу розкрити актуальність дослідження, уточнити і конкретизувати мету, завдання і спрямованість педагогічного експерименту, розробити зміст комплексної програми дослідження, мотивів, інтересів і потреб студентів до занять з використанням засобів рухової активності, показників фізичного стану. Одним із основних методів дослідження був педагогічний експеримент. Констатувальний експеримент був запроваджений з метою отримання вихідних даних, що стали підґрунтям розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів з використанням засобів настільного тенісу. Антропометричні дослідження студентів проводились стандартним обладнанням за загальноприйнятими й уніфікованими методиками. Оцінювання показників фізичного здоров'я відбувалося за експрес-системою оцінки рівня соматичного здоров'я Г. Л. Апанасенка. Фізична підготовленість визначалися на основі рухових тестів і нормативів, рекомендованих для проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України для здобувачів вищої освіти (18–20 років). Фізична роботоздатність визначалася на основі показників проби Руф'є, розумова роботоздатність та психологічний стан визначався за допомогою коректурних таблиць Шульте, Шульте-Горбова; оцінювання зорового аналізатора здійснювалася на основі визначення нижнього порога зорової чутливості, визначення ближньої і далекої точок ясного бачення; функціональний стан рухового аналізатора визначався на основі результатів проби Ромберга. Для дослідження простих і складних сенсомоторних реакцій

була використана методика та комп'ютерний діагностичний комплекс «Діагност-1М».

Для оцінювання рівня техніко-тактичної та спеціальної фізичної підготовленості студентів застосовувалися тести, рекомендовані експертами, фахівцями з настільного тенісу, а також ті, які використовуються у програмі для навчально-тренувальних груп першого і другого року підготовки. Соціологічні методи дослідження (анкетування) застосовували з метою визначення мотивів та інтересів до видів спорту, ставлення студентів до організації фізичного виховання у закладі вищої освіти. Проведено експертне оцінювання за методом переваги (ранжування) (як експерти були залучені 15 завідувачів кафедр фізичного виховання ЗВО різних регіонів України). Перетворювальний педагогічний експеримент проводився з метою оцінювання ефективності розробленої здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів, тривалість якого становила один навчальний рік. Систематизація матеріалу і первинна математична обробка були виконані за допомогою таблиць Microsoft®Excel 2010.

Дисертаційна робота виконувалася у період з 2013 по 2018 роки в чотири етапи.

У **третьому розділі** «Характеристика основних компонентів розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів» представлено дані констатувального експерименту.

До основних компонентів розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів автором було віднесено оцінювання ефективності організації занять студентів з фізичного виховання у ЗВО, мотивації до видів рухової активності, показників фізичного стану, фізичного здоров'я студентів ЗВО, фізичної підготовленості.

Проведене соціологічне дослідження, спрямоване на виявлення ставлення студентів ЗВО до навчальної дисципліни «Фізичне виховання» дало змогу здобувачу зробити висновок, що це ставлення є індіферентним.

За результатами соціологічних досліджень Т.А. Глобою встановлено, що високою популярністю серед студентів користується настільний теніс як вид рухової активності, що не потребує складної організації і матеріально-технічного оснащення.

Дисертантом встановлено, що серед досліджуваного контингенту переважали особи з середнім рівнем фізичного здоров'я, у той же час тільки незначна кількість студентів мали безпечний рівень здоров'я. Аналіз адаптаційного потенціалу системи кровообігу за методикою Р.М. Баєвського у дівчат дозволяє автору констатувати, що 66,7 % із них мають задовільний рівень адаптації, 33,3 % – мають напругу механізмів адаптації. У юнаків 99,3 % мають задовільний рівень. Дослідження рівня фізичної роботоздатності студентської молоді свідчить, що у 33,9 % дівчат та 50,3 % юнаків спостерігався задовільний рівень. Середньостатистичні показники фізичної підготовленості у дівчат і юнаків знаходилися на рівні нижче середнього та низькому. Враховуючи необхідність розвитку професійно-важливих якостей, притаманних майбутнім фахівцям технічної групи спеціальностей, в якості основного засобу автором було рекомендовано настільний теніс.

Як зазначає здобувач аналіз можливості впровадження настільного тенісу у навчальні програми фізичного виховання студентів дозволив встановити, що у ЗВО наявні належні умови (організаційні, матеріально-технічні, кадрові) для організації подібних занять, у той же час додаткової уваги потребує програмно-методичне забезпечення цієї діяльності через недостатнє теоретичне обґрунтування і неналежну ефективність наявних розробок, які пов'язані з недотриманням вимог щодо планування змісту занять, методики навчання, недоліками у плануванні теоретичної та практичної підготовки.

У **четвертому розділі** «Обґрунтування та розробка структури та змісту здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів» представлено дані перетворювального експерименту.

Дисертантом визначено передумови розробки здоров'яформувальної

технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів ЗВО: особистісні (низький рівень мотивації до занять з фізичного виховання, несформованість потреби у систематичній здоров'яформувальній діяльності, особливості емоційно-вольової сфери студентів); соціальні (модернізація змісту освіти з фізичного виховання у здоров'яформувальному, спортивно-орієнтованому напрямах; необхідність підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників); біологічні (недостатній рівень рухової активності студентів та показників фізичного стану); методичні (недостатня ефективність організації занять з фізичного виховання, невідповідність занять, що проводяться, інтересам студентів, недостатній рівень теоретичної підготовленості студентів, неналежне використання інноваційних підходів, сучасної методології, популярних видів рухової активності під час занять, відмова від уніфікації та стандартизації при розробці програмного матеріалу, створення числа альтернативних видів занять, з урахуванням традицій, особливостей, матеріально-технічного та кадрового забезпечення ЗВО).

Здобувачем розроблено та обґрунтовано структуру і зміст здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання з використанням засобів настільного тенісу (мету, завдання, функції, принципи, етапи програми, критерії ефективності) та визначено й опрацьовано організаційно-методичні умови її реалізації в умовах ЗВО. Для адекватного планування навчального матеріалу, забезпечення наступності процесу фізичного виховання студентів ЗВО та підвищення його ефективності запропонована навчальна програма занять з використанням засобів настільного тенісу, яка стала практичною складовою розробленої технології. З урахування особливостей викладання дисципліни «Фізичне виховання» у ЗВО програма розрахована на студентів I–IV курсів навчання. Загальний обсяг годин складає 396 годин, містить 8 розділів.

Результати перетворювального експерименту підтвердили доцільність розробленої авторської технології.

У **п'ятому розділі** «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено три групи даних: ті, які підтверджують, доповнюють наявні

розробки та абсолютно нові результати з проблеми дослідження, які окреслюють ступінь вирішення завдань дисертаційної роботи.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що висуваються МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Т.А. Глобою дисертаційного дослідження. Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

- уперше теоретично обґрунтовано й розроблено здоров'яформувальну технологію спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів на основі використання засобів настільного тенісу, науковими основами якої виступають системність, діагностичний підхід, поетапність, модульність, диференціація та індивідуалізація. Технологія передбачає функціональну взаємодію таких структурних елементів, як мети, завдань, принципів, етапів, критеріїв ефективності; опрацьовано умови її реалізації в процесі фізичного виховання студентської молоді в закладі вищої освіти. Здобувачем уперше виявлено й обґрунтовано взаємозв'язок основних компонентів здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів та її складової програми з настільного тенісу, засоби якого впливають на розвиток координації та швидкісної витривалості м'язів ніг, рук, тулуба; психологічних якостей – концентрації уваги, оперативного мислення, обсягу уваги, реакції вибору; інтегральних якостей – вміння дозувати невеликі зусилля, здатності зберігати високий рівень працездатності, що є необхідним для подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців технічної групи спеціальностей.

Фактичний матеріал, наведений у роботі та зроблені на його основі узагальнення та висновки мають значення для підвищення ефективності процесу фізичного виховання у ЗВО. Використання рекомендацій сприяло покращенню показників фізичного стану. Всі основні положення дисертації

стали підґрунтям удосконалення навчальних дисциплін, які викладаються у Класичному приватному університеті, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Впровадження підтверджені відповідними актами.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Т.А. Глоби, вважаємо за необхідне висловити такі зауваження та побажання:

1. На нашу думку назва першого розділу дисертації сформульована не зовсім коректно.

2. Здобувач включив в роботу підрозділ 1.2. «Парадигма спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів: вітчизняні та світові розвідки». Хотілося би отримати відповідь, які ж концептуальні положення були систематизовані автором з даної парадигми?

3. У підрозділі 1.2. дисертант розглядає модель спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів із застосуванням інформаційних технологій, яка запропонована Володимиром Олександровичем Темченком. Хотілося би почути від здобувача, в чому ж він бачить недосконалість даної моделі?

4. На початку 3-го розділу автор декларує, що до основних компонентів розробки здоров'яформуванняльної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів зараховуються: оцінювання ефективності організації занять студентів з фізичного виховання у закладах вищої освіти; мотивації до видів рухової активності; оцінювання показників фізичного стану, фізичного здоров'я студентів закладів вищої освіти; оцінювання фізичної підготовленості. Виникає питання, як, не проводячи констатувальний експеримент, дисертант вже визначив ключові компоненти авторської технології?

5. Розподіл відповідей науково-педагогічних працівників на запитання «Чи достатньо адміністрація Вашого ЗВО приділяє уваги фізичному вихованню студентів?» вказує на той факт, що з 8-ми ЗВО, на думку експертів, адміністрація 7-ми з них приділяє значну увагу фізичному вихованню студентів. Чи не вважає здобувач, що, крім зміни парадигми викладання фізичної культури: для студентів 1–2-го курсів фізичне виховання планувати в аудиторні

години за розкладом, а для студентів старших курсів – повністю або частково у формі секційних занять або у вигляді курсу за вибором, доцільно говорити про залучення в ЗВО викладачів нової генерації, які володіють сучасними трендами фізичного виховання?

6. При аналізі частини змістової програм фізичного виховання з використанням засобів настільного тенісу, дисертант вказує на низку недоліків, зокрема:

- практично відсутні комплекси вправ для розвитку загальної координації, - Що мається на увазі під цим терміном?;

- у розділі тактичної підготовки вправи зводяться до використання комбінацій «трикутник» накатами і зрізками; у програмах відсутня методика навчання складним подачам. - А може це й на краще, викладач має можливість формувати мотивацію у студентів до занять фізичними вправами і не буде готувати майстрів, які будуть протистояти першим ракеткам світу з настільного тенісу Fan Zhendong (Китай) та Ding Ning (Китай)?

7. Додаткового пояснення вимагає, як в авторській технології вирішувалися проблеми травматизму при заняттях настільним тенісом і як нівелювати підвищене навантаження на одну з верхніх кінцівок студентів?

8. Дослідження проводилися дисертантом у таких ЗВО: Дніпропетровська державна фінансова академія, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (ДНУ ім. О. Гончара), Національний університет «Львівська політехніка», Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Академія митної служби України, Державний вищий навчальний заклад «Криворізький національний університет». У той же час акти впровадження здобувачем отримані тільки в двох ЗВО: у Класичному приватному університеті, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара, що вказує про зайву скромність дисертанта щодо практичної значущості дисертаційної роботи і

великі перспективи її впровадження в подальшій роботі.

Питання, які виникли при ознайомленні та аналізі дисертаційної роботи не несуть принципової спрямованості і не знижують позитивної оцінки наукової праці, а більше відносяться до побажань і дискусії.

Висновок. За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та практичним значенням дисертаційна робота Глоби Тетяни Анатоліївни «Здоров'яформувальна технологія спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів закладів вищої освіти» відповідає вимогам пп. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор, завідувач кафедри спортивної медицини
Національного університету фізичного
виховання і спорту України С.М. Футорний

Підпис С.М. Футорного засвідчую,
проректор
з науково-педагогічної роботи НУФВСУ О.В. Борисова

Відгук отримано 14.05.2019.

С.М.